

Riječ na otvorenju izložbe „Vladan Desnica i ‘Desničini susreti’“

predvorje Knjižnice Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Ivana Lučića 3,
Zagreb, ponedjeljak, 14. rujna 2015., 10.30

Poštovane dame i gospodo, dragi prijatelji i kolege,

veliko mi je zadovoljstvo pozdraviti Vas danas ovdje, jer je povod za ovu izložbu zaista vrlo lijep: 10 godina redovitog održavanja znanstvenog skupa „Desničini susreti“, te kontinuiranog djelovanja tog programa. A jubilej je još i ljepši ako se sjetimo da su prvi „Desničini susreti“ održani prije više od četvrt stoljeća pa bi kontinuitet bio i znatno dulji da ga nije prekinuo rat.

To trajanje interesa za Vladana Desnicu, i kao umjetnika i kao ličnost, jasno pokazuje da je on i danas zanimljiv, prisutan, živi pisac. Razumljivo je da sam ja kao njegov sin tu vrlo subjektivan, ali moram reći da me taj kontinuirani interes ipak uopće ne čudi: i danas mnogi od Desničinih tekstova, više od pola stoljeća nakon što su napisani, nisu ništa manje aktualni.

Na primjer, sve moćniji suvremeni lijekovi o kojima najdoslovnije ovisi život ili smrt te posljedične moralne i društvene dileme oko njihove dostupnosti „običnim ljudima“ danas su postali puno aktualniji nego što su bili kad je Desnica napisao *Pronalazak Athanatika*.

Slično, ogromni ljudski problemi s kojima su se susrele izbjeglice, a i danas se susreću stanovnici opustjelih sela (baš) u poratnom zadarskom zaleđu, bolno podsjećaju na *Zimsko ljetovanje*, uz sve različitosti konkretnog konteksta onda i danas.

Isto tako, egzistencijalističke dileme i pitanja koja prožimaju *Proljeća Ivana Galeba* rekao bih da su se u međuvremenu također više zaoštrile nego što su izbljedgele.

Nadalje, želio bih reći nešto o odnosu umjetnika i njegovog društvenog okruženja – dakle o problematici kojom se „Desničini susreti“ najčešće i bave. Sasvim općenito mislim da društveni položaj, odgovornost, dileme, djelovanje (ili nedovoljno djelovanje) umjetnika i intelektualca u društvu, te posljedice koje proizlaze iz tog djelovanja ili nedjelovanja danas nisu ništa manje aktualni nego u vrijeme Vladana Desnice.

Istraživanja objavljena posljednjih godina – često upravo kroz publikacije Desničinih susreta – razbila su predrasudu o Desnici kao ekskluzivistu, larpurlartistu, introvertu. Naprotiv, pokazalo se da je Desnica bio izrazito angažirani pisac, a da je ta prividna društvena odvojenost i izoliranost bila, zapravo, Desnici grubo nametnuta izvana. Desničine *Progutane polemike* napunile su čitavu knjigu brojnih angažiranih tekstova kojima je jednostavno bilo onemogućeno da tada dođu do javnosti jer ih urednici novina i časopisa nisu htjeli ili nisu smjeli objaviti.

Ja bih rado kratko ovdje ukazao na još jednu uvriježenu predrasudu – da je Desnica ekskluzivist, pisac samo za najintelektualnije i najzahtjevnije, iako njegova literatura definitivno ne spada u pop-kulturu, Desnica je iznenađujuće puno čitan i puno objavljan: oba njegova romana te pripovijetke imali su više desetaka izdanja svaki, a rekordne 2003. god. ukupna tiraža romana *Proljeća Ivana Galeba* dosegla je 100.000 primjeraka! Očito je roman napisan tako slojevito da svatko može naći nešto zanimljivo ili sebi blisko u njemu, bez obzira na nivo obrazovanosti ili kulturnog miljea iz kojeg dolazi. Također, podaci koji odnedavno postaju dostupni o posuđivanju knjiga iz gradskih/javnih knjižnica, potvrđuju znatnu čitanost Desnice.

Da se vratim na izložbu: posebno mi se čini vrijednim da su sistematski i temeljito istražena dva umjetnikova važna životna perioda – zadarski (gdje se Desnica i rodio i počeo odrastati, te splitski, koji je za Desnicu bio doba rane zrelosti, kad se i počeo formirati kao pisac. Pretpostavljam da će u budućnosti na isto tako sistematičan način u žižu istraživanja doći i treće bitno mjesto, Zagreb, u kojem je Vladan Desnica živio od 1946. do smrti i gdje je njegov umjetnički opus doživio svoju punu zrelost i konačnu formu i gdje je danas glavnina njegove ostavštine, književne i privatne.

Također, smatram izuzetno važnim i vrijednim dijelom ove izložbe da je zasebno i pomno obrađen jedan posebno važni lokalitet koji se provlačio kroz čitav život Vladana Desnice, a to je Kula Stojana Jankovića u Islamu Grčkom. Radi se o obiteljskom imanju oko 20 km od Zadra, koje je u posjedu Vladanovih predaka, obitelji Janković-Desnica, već gotovo četiri stoljeća. Kula Jankovića je, inače, registrirano kulturno dobro („spomenik prve kategorije“ u ranijoj nomenklaturi) i mjesto je izuzetnih kulturnih, ambijentalnih, povijesnih i prirodnih vrijednosti i ljepota. Tamo se Desnica čitavog života redovito ponovno i ponovno vraćao, i tamo provodio često i više mjeseci u godini. Upravo je tamo napisao znatan dio svog opusa, posebno romana *Proljeća Ivana Galeba*. Napokon, Kulu je Desnica izabrao i kao svoje vječno počivalište – tamo je sahranjen u srednjovjekovnoj crkvi – obiteljskoj grobnici.

Kula je za Desnicu bila jako inspirativna i to nipošto samo zato što je tamo odrađao u stimulatívnoj obiteljskoj atmosferi, okružen kvalitetnim ljudima, velikom bibliotekom, izuzetnim umjetničkim djelima, te očaravajućom prirodom parka s puno vode i raslinja.

Meni se čini da je bogatstvo i kompleksnost raznih slojeva i aspekata Kule na neki način rezoniralo s bogatstvom i kompleksnosti njegove vlastite ličnosti – koja predstavlja jedinstvenu sintezu Mediterana, klasičnih antičkih, romanskih i slavenskih duhovnih vrijednosti. Također, dihotomije Kule (posebno prožimanje kontrasta: bujna priroda i profinjena civilizacija, jednostavno seosko i rafinirano građansko, epsko i lirsko, itd.) rezonirale su s njegovim dihotomijama (svjetlost – tama, optimizam – pesimizam, itd.). Za razumijevanje Desnice i kao pisca i kao složene ličnosti jako je važno vidjeti i doživjeti Kulu Jankovića pa taj dio ove izložbe, molim Vas, shvatite ujedno i kao poziv da posjetite Kulu Jankovića „uživo“.

Do takve prilike, želim Vam da uživate u ovoj vrijednoj izložbi.

Pro Tempore

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI BROJ 14 2019.

Pro Tempore

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI BROJ 14 2019.

Pro Tempore

Časopis studenata povijesti,
godina XIV, broj 14, 2019.

Glavni i odgovorni urednik
Mihaela Marić

Zamjenik glavnog urednika
Saša Vuković

Uredništvo
Matea Altić, Ivan Grkeš, Marta Janković,
Mario Katić, Igor Krnjeta, Mihaela Marić,
Petar Plastić, Saša Vuković

Urednici pripravnici
Andrija Banović, Alen Obrazović,
Alen Okreša

Redakcija
Matea Altić, Andrija Banović, Ivan Grkeš,
Marta Janković, Mario Katić, Igor Krnjeta,
Mihaela Marić, Alen Obrazović, Alen Okreša,
Petar Plastić, Saša Vuković

Tajnik uredništva
Petar Plastić

Recenzenti
dr. sc. Miroslav Bertoša
dr. sc. Zrinka Blažević
dr. sc. Branimir Janković
Marko Lovrić
dr. sc. Jelena Marohnić
dr. sc. Josip Mihaljević
dr. sc. Jasmina Osterman
dr. sc. Martin Previšić
Filip Šimetin Šegvić, asist.
dr. sc. Ivica Šute

Lektura i korektura
Franka Belović, Danijel Blazsetin, Lucijan
Borić, Paula Bradić, Katarina Cukovečki,
Paula Fajt, Tanja Jelinić, Ivana Kovačić,
Ema Maglić, Mateja Papić, Borna Treska

Oblikovanje
Tomislav Vlanić

Prijevod s engleskog jezika
Mateo Gospić, Paula Fajt, Alen Obrazović

Izdavač
Klub studenata povijesti – ISHA Zagreb

Tisak
Tiskara Zelina d.d.

Naklada
Tiskano u 150 primjeraka

ISSN: 1334-8302

Tvrđnje i mišljenja u objavljenim radovima
izražavaju isključivo stavove i mišljenja
autora i ne predstavljaju nužno stavove i
mišljenja uredništva i izdavača

Izdavanje ovog časopisa financijski su
omogućili:

Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu

Centar za komparativnohistorijske i
interkulturne studije Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu

Redakcija časopisa Pro tempore im iskreno
zahvaljuje na financijskoj podršci.

Časopis se ne naplaćuje.

Adresa uredništva
Klub studenata povijesti – ISHA Zagreb
(za: Uredništvo Pro tempore),
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb

Kontakt
pt.urednistvo@gmail.com